

ЗАКОН
ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА И НА ПРОИЗВОДИТЕ И
МАТЕРИЈАЛИТЕ ШТО ДОАЃААТ ВО КОНТАКТ СО ХРАНАТА
“Сл. весник на Р Македонија” бр.54 од 15.07.2002 год.

I. Општи одредби

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите за обезбедување на безбедноста на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната, производството и прометот, правата и обврските на физичките и правните лица кои произведуваат или вршат промет, со цел да се заштити здравјето на луѓето, да се заштитат потрошувачите од заблуда и да се овозможи слободен промет на внатрешниот и надворешен пазар.

Одредбите на овој закон по однос на дозволените нивоа на катран и никотин, означувањето, рекламирањето и мерките на предупредување, се однесуваат и на тутунските производи.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. “Храна” е секоја супстанца што во преработена, делумно преработена или непреработена состојба е наменета за човековата употреба за исхрана и пиење, како и секоја состојка што се употребува за производство, обработка, преработка и подготвување на храна.

Под “храна”, се подразбира и водата за пиење од јавните системи за снабдување со вода за пиење, пакувана вода за пиење наменета за пазар, водата наменета за производство на храна, како и гумите за цвакање;

2. “Храна од животинско потекло” е составен дел на животинското тело во сурова, полупреработена или преработена состојба, риби, млеко, јајца и производи и преработки, со или без додатоци од месо, риби, млеко и јајца, икра, мед и други производи од пчели, како и ракови, школки, полжави и жаби и производи и преработки од нив, за кои според меѓународните стандарди се бара меѓународен ветеринарно- санитарен сертификат;

3. “Сурова храна” е секоја храна соодветна за употреба без значителна промена на нејзината првобитна состојба;

4. “Преработена храна” е секоја храна подготвена за употреба преку постапките за преработка кои значително ја менуваат нејзината првобитна состојба на суровина;

5. “Суровина за храна” е производ или одгледано растение или животно (вклучувајќи ги и микро организмите) или производи од минерално потекло погодни за производство на храна, како и водата за

пиење или минералната вода;

6. "Храна произведена со иновирани технологии" е произведената храна, суровата храна или суровините за храна кои се уште не се достапни за јавна употреба, и тоа:

- произведена со претходно неупотребувани постапки кои предизвикуваат значителни промени во употребата на храната и влијаат на нивните нутритивни вредности, метаболизмот или нивото на несакани супстанции во храната;

- која се состои од или содржи генетски модифицирани организми, произведена од генетски модифицирани организми, но која не содржи генетски модифицирани организми;

- која вклучува состојби со нови или намерно модифицирани примарни молекуларни структури;

- која се состои од или е изолирана од микроорганизми, габи или алги;

- која се состои од или е изолирана од растенија одгледани на нетрадиционален начин и со кои нема искуство на безбедно користење, како и која се состои од суровини од животинско потекло изолирани од животни одгледани на нетрадиционален начин и со кои нема искуство на безбедно користење;

7. "Храна за посебна нутритивна употреба" е храна што се разликува по нејзиниот состав или специфични производни постапки од храната наменета за општа употреба, која ги исполнува барањата на лицата кои имаат специјални потреби во исхраната поради нивниот здравствен статус (метаболизам, физиолошка потреба, возраст, проблеми при варењето);

8. "Нов производ" е секоја храна што не е произведена претходно од страна на домашниот производител, не е произведена во истиот производен капацитет на тој производител и/или во состав и пакување како претходно произведените, како и секоја храна што не е претходно увезена од странски производител во состав или пакување како претходно увезените;

9. "Безбедна храна" е онаа храна која ги исполнува условите пропишани со овој закон;

10. "Општо барање" за безбедност на храна е збир на барања по однос на храната, означување на храната, адитиви, загадувачи, остатоци од пестициди и ветеринарни лекови, хигиена, храна произведена со употреба на јонизирајќи зрачења, храна за посебни нутритивни потреби, како и методи за земање на мостри и нивна анализа;

11. "Посебно барање" за безбедност на храната е збир на барања во согласност со општото барање за безбедност на храна, а кој се однесува на одделни видови храна и ги содржи специфичните барања за тој вид храна;

12. "Адитив" е супстанција која се додава во прехранбените производи и има технолошка (вклучувајќи и органолептичка) намена во производството, пакувањето, препакувањето, превозот или складирањето на прехранбените производи, која се јавува или се очекува да се јави, како компонента на прехранбените производи како целина или како спореден производ или на некој друг начин да влијае на карактеристиките

на прехранбените производи, а вообичаено не се употребува како прехранбен производ, или како состојба во прехранбен производ без разлика дали има некаква хранлива вредност;

13. "Производство на храна" е обработување, доработување, преработување, подготвување и пакување на храна, како и производи и материји што доаѓаат во контакт со храната наменета за пазар и за понатамошна преработка. За производство на храна се смета и подготовката на храна за јавна исхрана;

14. "Производител на храна" е физичко или правно лице кое врши активности на производство на храна, вклучувајќи, ја и подготовката на храна наменета за употреба во објект за јавна исхрана;

15. "Објект за производство на храна" е објектот и просторот во кој се врши производството на храна;

16. "Пакување на храна" е активност со цел храната да се спакува во определени количини, без присуство на потрошувачот, така што содржината не може да биде променета без отворање или оштетување на пакувањето;

17. "Материјал за пакување на храна" е материјал кој е во контакт со храната и ја заштитува од загадување и од влијанија кои ја намалуваат нејзината нутритивна вредност или квалитет, а кој вообичаено не е за употреба како храна. Како материјал за пакување се смета и материјалот за врзување;

18. "Помошно технолошко средство" е секоја материја која обично не се употребува, односно консумира како храна, а наменски се употребува во преработката на храната од технолошки причини, поради што нејзините остатоци или нејзините разградени продукти ненамерно можат да бидат присутни во храната;

19. "Загадувач/контаминент/" е секоја состојба што ненаменски е присутна во храната како резултат на производството, вклучувајќи ги активностите што се однесуваат на одгледувањето на растенијата и животните, употребата на ветеринарните лекови и средства за заштита на растенијата, како и загадувањето на животната средина и природата, а која претставува ризик за здравјето на луѓето или неповолно влијание врз органолептичките својства и врз составот на храната;

20. "Систем за проценка на ризиците на критичните контролни точки во производството и прометот" е систем на управување со производството и прометот кој овозможува препознавање, оценка, преземање мерки и надзор врз евентуално присутните штетни агенси во храната на стручно определени критични контролни точки, со цел да се обезбеди безбедна храна;

21. "Тутунски производ" е производ подготвен од или со употреба на суров тутун со цел за пушење, цваќање или вшмркување. Под тутунски производ се подразбира и хартијата за цигари и други материјали непосредно поврзани со тутунскиот производ, со исклучок на филтрите за пушење, како и приборот за пушење.

22. "Адитив на тутунскиот производ" е секој материјал освен тутунот кој се додава на тутунскиот производ со цел за подготовка, третман, преработка и пакување со намера да се влијае на органолептичките,

хемиските, физичките и микробиолошките карактеристики на производот;

23. "Производи и материјали што при производството, прометот и употребата на храната доаѓаат во контакт со храната" се:

- садови, прибор, постројки и уреди за производство и промет на храна како и за пакување на храна;

- средства за чистење и дезинфекција што се користат или употребуваат во производството и прометот на храната;

24. "Означување" е ставање на ознаки на храната или на нејзиното пакување, во вид на слика, цртеж, симбол или текст преку пишување, отпечатување, втиснување, вметнување, отсликување, нацртување или на друг начин, на или во прилог на пакувањето, вклучувајќи и етикети, маркици, налепници или било кој друг начин на означување;

25. "Производствена спецификација" е писмен документ на производителот за методот на производство, составот и количината на содржаните компоненти во храната и за обележувањето на храната;

26. "Промет" е увоз, извоз, складирање за продажба и продажба, како и секоја друга активност за вршење промет на храна;

27. "Потрошувач" е лице кое набавува и употребува храна, за лична употреба и за употреба во своето домаќинство;

28. "Мостра" е примерок или количество од храна дадено или примено без надоместок;

29. "Рекламирање" е било какво претставување на храна, производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната, и тутунски производи, нивниот заштитен знак или име, односно заштитниот знак на производителот, со или преку било кое средство или метод, без оглед на целта на претставувањето. Под рекламирање се подразбира и:

- продажбата на храна, производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната и тутунски производи под било какви олеснителни околности за потрошувачите (купони, намалена цена за купено поголемо количество, давање на бесплатни примероци при купувањето на храна, производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната и тутунски производи);

- остварување на контакти со јавноста со цел за претставување на храната и тутунски производи, нивниот заштитен знак или заштитниот знак на производителот, како и

- давање на информативни услуги на потрошувачите во врска со производите;

30. "Правила за добра производствена и добра хигиенска пракса" е систем на главни правила за работа кои мора да бидат обезбедени во производството и прометот на храната, производите и материјалите кои доаѓаат во контакт со храната и се однесуваат на персоналот, објектите, опремата, материјалите, состојбата на материјалите кои се внесуваат, документацијата, одржувањето на хигиената, технологијата на производството и контролните системи, со цел да се сведе на минимум ризикот за контаминација на храната преку производни или со други човекови активности;

31. "Рок на траење на храната" е временски период во рамките на кој физичките, хемиските, микробиолошките и органолептичките својства на

храната произведена, складирана и транспортирана под определени или посебни услови ги исполнуваат условите од овој закон, како и условите утврдени во производната спецификација;

32. "Контрола на храната" е инспекција/надзор/извршен/а од страна на надлежните инспектори, заради утврдување на усогласеноста на храната; адитивите, витамините, минералните соли, олигоелементите и на другите адитиви наменети за продажба како такви; на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната со цел да се превенираат ризиците по здравјето на човекот, обезбедување на правични комерцијални трансакции и заштита на интересите на потрошувачките, вклучувајќи го и нивното правилно информирање на домашниот пазар, при увозот и при извозот,

33. "Трговец на храна" е правно или физичко лице кое врши промет на храна и производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната и

34. "Следливост" е способност да се следи и проследи храната, сточната храна животно наменето за производство на храна или супстанција наменета или очекувана да биде вградена во храната или "сточна- храна преку сите фази на производство, промет и дистрибуција.

II. Надлежен орган

Член 3

За вршење на работите во областа на безбедноста на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната се основа Дирекција за храна (во натамошниот текст: Дирекција), како орган во состав на Министерството за здравство надлежен за работите во оваа област.

Со Дирекцијата раководи директор, кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија.

Член 4

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство - Управа за ветеринарство ги врши работите што се однесуваат на храната од животинско потекло во согласност со прописите за ветеринарно здравство и општите барања пропишани со овој закон.

III. Безбедност на храната

Член 5

Производителот или трговецот на храна е должен да ги исполни условите за безбедност на храна по однос на хемиските, физичките, микробиолошките и органолептичките својства на храната.

Производителот е должен да ги наведе безбедносните карактеристики на храната во производната спецификација.

Производителот е должен да обезбеди контрола на безбедноста на храната во сопствена или во друга акредитирана лабораторија.

Член 6

Производството и прометот на небезбедна храна е забрането.

Како небезбедна храна, во смисла на овој закон се смета храната што:

1. Е несоодветна за човековата употреба, е со изминат рок на употреба и е оштетено пакувањето што може штетно да влијае на квалитетот на храната;
2. Е произведена или продадена со отстапување од барањето за хигиената на храна и не е во согласност со правилата на добрата производствена, добрата хигиенска и добра земјоделска пракса;
3. Ги доведува во заблуда потрошувачите;
4. Содржи патогени микроорганизми или патогени паразити, односно нивни развојни форми и секретите или штетници што можат штетно да влијаат врз здравјето на луѓето;
5. Содржи остатоци од пестициди и лекови од ветеринарна употреба што не се дозволени или во количества над максимално дозволените нивоа;
6. Содржи токсични метали, неметали, други хемиски загадувачи од околината, како и отрови и други материи во концентрација која може штетно да влијае врз здравјето на луѓето;
7. Е механички загадена со примеси што можат штетно да влијаат врз здравјето на луѓето или предизвикува гадење;
8. Содржи адитиви што не се дозволени за производство или ако содржи недозволени количества адитиви, или ако адитивите се технолошки неправилно применети;
9. Е со изменет состав или органолептички својства поради физички, хемиски, микробиолошки или други процеси;
10. Содржи радионуклеиди над определената граница или е озрачена над границите определени со прописите;
11. Не е означена или ако од означувањето не може да се утврди рокот на траење;
12. Нема податоци од декларацијата на пакувањето од кое се продаваат кога се работи за храна што не е во оригинално пакување, односно што се продава во растурена состојба (ринфуза);
13. Е од животинско потекло и не е означена со ознаките за безбедност во согласност со прописите за ветеринарно здравство;
14. На било кој начин претставува ризик за здравјето на човекот и
15. Растителна храна и производи од растителна храна врз чии семенски материјали е генетски интервенирано.

Член 7

Храната што се произведува и се пушта во промет мора да биде во согласност со барањата утврдени со Македонскиот кодекс за храна.

Македонскиот кодекс за храна го сочинуваат сите прописи за храната што се произведува и се става во промет во Република Македонија.

За Македонскиот кодекс за храна министерот за здравство формира комисија, како стручно советодавно тело, од претставници на

Министерството за здравство, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за економија и Министерството за животна средина и просторно планирање на предлог на надлежните министри, како и од истакнати научни и стручни работници и претставници на организациите на потрошувачите.

Комисијата ги разгледува прашањата што се уредуваат со Македонскиот кодекс за храна и методите за анализа на храна засновани на меѓународните научни достигнувања, како и дава препораки во својот домен на работење, засновани на препораките на меѓународните организации усогласени со барањата и состојбите во земјата.

Комисијата се состои од 15 члена. Претседателот на Комисијата го именува министерот за здравство.

Член 8

Министерот за здравство ги пропишува општите барања за безбедност на храната, како и посебните барања за безбедност на одделните видови храна во согласност со општите барања за безбедност на храната.

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со општите барања пропишани со овој закон ги пропишува посебните барања за храната од животинско потекло.

IV. Безбедност на производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната

Член 9

Се забранува да се произведуваат или обработуваат, или ставаат во промет производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната кои ако се користат за нивната намена според предвидениот начин би можеле да бидат штетни за здравјето на луѓето.

Член 10

Производите и материјалите што се употребуваат за пакување или доаѓаат во контакт со храната мора да бидат во согласност со барањата пропишани со овој закон за да не предизвикаат промена на храната што би можело да влијае штетно на здравјето на луѓето да не го менуваат изгледот, вкусот или составот на храната, да не создадат можност за загадување или навлегување во храната на страни супстанции или супстанции што се штетни за здравјето на луѓето.

Член 11

Министерот за здравство пропишува:

1. Листа на супстанции што можат да се употребат за производство на производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната, видот на определени материји што смеат да се употребуваат, критериумите за чистота на супстанциите и специфичните услови за нивна употреба;
2. Дозволени нивоа на состојби што можат да навлезат од

производите и материјалите во или на храната;

3. Начин на означување на производите и материјалите што се наменети за контакт со храната, како и барањата за неопходните информации што треба да бидат наведени на пакувањето или во придружната документација;

4. Обележување на количествата на определени материи во одредени производи и материјали, ограничување на намената кај одредени производи и материјали;

5. Опомени, сигурносни мерки или упатства за постапување при несреќни случаи и

6. Начин на означување и обем на податоците кои треба да бидат назначени на производите и материјалите, како и видот на производите и материјалите што се ставаат во промет со пропратен документ, како и содржината и формата на пропратниот документ.

V. Производство на храна

Член 12

Со производство на храна може да се отпочне ако се исполнети условите по однос на простор, објекти, опрема, машини, средства за работа, санитарнохигиенски, ветеринарни и други услови согласно со правилата за добра производна пракса неопходни за производство на безбедна храна, спречување на штетните влијанија на околината врз производството, како и на производството врз околината.

Поблиските услови за производство на храна ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за економија и министерот за животна средина и просторно планирање.

Отпочнувањето со производството и секоја промена во било кој услов за производство подлежи на пријавување во Дирекцијата.

Дирекцијата ги евидентира поднесените пријави.

Формата и содржината на пријавите, како и начинот на водење на евиденцијата од ставот 4 на овој член, ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за економија.

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство ја утврдува исполнетоста на условите за отпочнување на производството на храна од животинско потекло согласно со општите барања од овој закон и прописите за ветеринарно здравство.

Член 13

Производителот во производството на храна може да користи само суровини адитиви, помошни технолошки средства, материјал за пакување на храната и средства за хигиена кои ги исполнуваат пропишаните услови.

Министерот за здравство ги пропишува адитивите што можат да се употребат за производство на храна и максималните количини на одделни адитиви во производот, специфичните критериуми и барања за чистота на адитивите што можат да бидат содржани во храната, постапките за одобрување на употреба за адитивите, информациите во однос на

адитивите што се содржани во храната на пакувањето и придружната документација и постапките за земање на мостри и методите за анализа, квалитативната и квантитативната содржина на адитивите или на храната што содржи адитиви.

Условите што треба да ги исполнуваат материјалите за пакување на храната и средствата за хигиена, ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање.

Член 14

Производителот на храна е должен да обезбеди во производството на храна да работат лица кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон по однос на стручната подготовка, здравствената состојба, како и основните знаења за хигиената на храна во согласност со правилата на добрата хигиенска пракса, како и за заштитата на животната средина.

Поблиските барања по однос на стручната подготовка, како и основните знаења за хигиената на храна и заштитата на животната средина поврзано со неа ги пропишува министерот за здравство и министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање донесува програма за стекнување на основните знаења за хигиената на храна и заштита на животната средина.

Министерот за здравство ги овластува организациите во кои се спроведува обуката во согласност со програмата, проверката на знаењата и издавањето на потврди за стекнати основни знаења за хигиената на храна и заштитата на животната средина.

Здравствените прегледи за утврдување на здравствената состојба на лицата кои работат во производството на храна се вршат во согласност со прописите од областа на заштита од заразни болести.

Обуката од ставот 4 и утврдувањето, на здравствената состојба од ставот 5 на овој член, се спроведува на товар на средствата на производителот на храна.

Член 15

По исклучок од членот 12 на овој закон, производителот на храна може да произведува храна за посебна нутритивна употреба и храна произведена со иновирани технологии само по претходно издадено одобрение од страна на Дирекцијата.

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за животна средина и просторно планирање даваат претходно мислење на одобрението за производство на храна произведена со иновирани технологии.

Видовите на храна за посебна нутритивна употреба, како и дозволените нивоа на дневно внесување на витамини и минерали ги пропишува министерот за здравство.

Начинот на издавање на одобрението и потребната документација од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за здравство.

Член 16

По исклучок од членот 12 на овој закон, производителот може да произведува храна со употреба на јонизирачко зрачење само по претходно одобрение од страна на Дирекцијата.

Начинот на издавање на одобрението и потребната документација од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за здравство и министерот за животна средина и просторно планирање.

Член 17

Трошоците во постапките, за издавање на одобренијата од членовите 15 и 16 на овој закон паѓаат на товар на производителот на храна.

Висината на трошоците во постапките за издавање на одобренијата од членовите 15 и 16 на овој закон ги пропишува министерот за здравство.

VI. Промет на храна

Член 18

Храната што се става во промет мора да ги исполнува условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Се забранува ставање во промет на храна од членот 6 на овој закон.

Член 19

Трговецот на храна може да врши промет на храна само во објекти, простор и опрема што не влијаат штетно на безбедноста на храната.

Промет на храна може да се врши и на пазари и саеми под услови и на начин што ќе ги пропише министерот за здравство, во согласност со министерот за економија и министерот за животна средина и просторно планирање.

Трговецот на храна што врши промет на храна, покрај општите услови пропишани со прописите за трговија, мора да ги исполнува и посебните услови што ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 20

Транспортот на храната, трговецот е должен да го врши со превозни средства кои ги исполнуваат санитарнохигиенските услови пропишани од министерот за здравство.

Член 21

Складирањето на храната се врши така што да се осигура безбедноста на храната во сите фази на прометот до крајниот потрошувач.

Трговците на храна се должни редовно да вршат контрола на условите за складирање и нивното влијание на безбедноста на храната.

Член 22

Се забранува промет на храна во подвижни објекти, освен овошје и зеленчук.

Член 23

Преработена храна може да се става во промет преку угостителски објекти, објекти за јавна исхрана, како и други комерцијални активности (кетеринг).

Член 24

Храната и суровините што се увезуваат за домашно производство и пазар и храната и суровините наменети за извоз мора да бидат во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Член 25

Трговецот на храна е должен во прометот со храна да обезбеди да работат лица кои имаат основни знаења за хигиената на храната и заштитата на животната средина, како и здравствената состојба утврдени со овој закон.

Трговецот на храна е должен лицата од ставот 1 на овој член да ги упати на обука за стекнување на знаењата од ставот 1 на овој член, која се спроведува согласно со програмата од членот 14 став 3 на овој закон.

Здравствените прегледи за утврдување на здравствената состојба на лицата кои работат во прометот на храна се вршат во согласност со прописите од областа на заштитата од заразни болести,

Обуката од ставот 2 и спроведувањето на прегледите од ставот 3 на овој член се спроведуваат на товар на средствата на трговецот на храна.

VII. Систем за процена на ризикот на критичните контролни точки

Член 26

Производителите и трговците на храна се должни во производството и прометот на храна да го применуваат системот за процена на ризикот на критичните контролни точки.

Системот од ставот 1 на овој член опфаќа:

- 1) анализа на можните ризици од загадување на храната;
- 2) идентификување на фазите од технолошкиот процес каде што постојат можности за настанување на потенцијални ризици и донесување на одлука која од фазите може да се очекува да биде критична точка;
- 3) воспоставување и примена на постапки за министрирање и контрола на утврдените опасности на критичните точки и
- 4) периодични прегледи на активностите од точките 1) 2) и 3) на овој член во однос на нивната ефективност или обновување во случаите на промени во процесот на производството и прометот на храна, како и водење на писмена евиденција за периодичните прегледи.

VIII. Надзор над храната и производите и материјалите кои доаѓаат во контакт со храната при увоз и извоз

Член 27

Храната и производите и материјалите кои доаѓаат во контакт со храната од увоз подлежи на контрола на границата, на места определени за таа намена.

Се забранува увоз на храна, производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната од увоз на територијата на Република Македонија се додека не се заврши контролата на пратката од увоз и не биде издадено одобрение за увоз од страна на инспекторот.

По исклучок од ставот 2 на овој член, инспекторот може да даде согласност пратката да влезе на територијата на Република Македонија и пред завршувањето на контролата во случаи кога е земена мостра за лабораториско испитување на нејзината безбедност, а истата е складирана во складиште што ги исполнува условите пропишани со овој закон.

Член 28

Се забранува ставање во промет на храна и производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната увоз, без одобрение на инспекторот.

Храната од животинско потекло задолжително мора да поседува ветеринарно- санитарен сертификат.

IX. Пакување

Член 29

Пакувањето треба да ја заштити храната од загадувачи и од влијанија што можат да ја намалат хранливата вредност и безбедноста.

Се забранува користење на производи и материјали за пакување што се ризични по здравјето на луѓето.

За пакување на храната можат да се користат само производи и материјали што можат да бидат повторно користени или рециклирани, како и производи и материјали што можат да се депонираат во согласност со прописите од областа на заштитата на животната средина и природата.

Член 30

Храната треба да биде пакувана на начин кој оневозможува било каква промена на храната без отворање или оштетување на пакувањето.

Производителот и трговецот на храна се должни храната да ја пакуваат во пакувања согласно со Македонскиот кодекс за храна.

Видовите и големината на пакувањето на храна ги пропишува министерот за здравство.

Х. Информации за потрошувачот (означување на храната)

Член 31

Означувањето на храната се врши заради обезбедување на информации за потрошувачите и за инспекторите.

Производителот и трговецот на храна е должен на пакувањето на храната наменета за ставање во промет, означувањето да го врши на начин кој е лесно разбирлив.

Член 32

Производителот, односно трговецот на храна се должни храната што е наменета за ставање во промет да ја означат со следниве податоци:

1. Име на производот под кое се продава;
2. Географско потекло на производот;
3. Име на производителот или трговецот на храната на начин кој овозможува негово лесно препознавање;
4. Нето- тежина или волумен на храната, а за тутунските производи - број на парчиња или нивната тежина;
5. Суровините и адитивите користени за подготовка на храната, со исклучок на тутунот и тутунските производи, според количината, по опаѓачки редослед;
6. Рокот на траење на храната (има трајност до...) или во случај на микробиолошки лесно расипливи производи датумот до кој храната е безбедна за употреба (мора да се употреби до...)
7. Специфичните услови за складирање неопходни за одржување на безбедноста на храната, препораки за условите за употреба доколку тие значително влијаат на рокот на употреба на храната, односно на рокот до кој храната задолжително треба да се употреби;
8. Нутритивниот состав во случај кога храната е наменета за посебна нутритивна употреба и
9. Бројот на одобрението за храна произведена со иновирани технологии и храна за посебна нутритивна употреба.

Производителот односно трговецот на храна се должни покрај податоците од ставот 1 на овој член, храната да ја означат и со податоците определени согласно со посебните барања на одделни видови храна.

Начинот на означувањето на храната го пропишува министерот за здравство.

Означувањето на храната од животинско потекло се врши согласно со прописите за ветеринарно здравство.

Член 33

Се забранува означување и рекламирање на храна со податоци кои сугерираат на лековити својства поврзани со превенција или лекување на заболувања, потенцирање како специфични на својства на храната кои се слични со друга храна со ист квалитет, како и употреба на слики, цртежи,

знаци, изрази и текстови што потрошувачот би можеле да го доведат во заблуда во поглед на идентитетот на производот, потеклото, составот, својството, намената и дејството на производот.

Рекламите можат да содржат информации во согласност со членот 32 на овој закон.

Се забранува при рекламирањето на храна да се користат:

1. Изјави што се однесуваат на отстранување, намалување или спречување на болести;

2. Забелешки во форма на лекарски совети или лекарски наоди;

3. Истории на болести;

4. Изјави на трети лица особено благодарности, пофалби или препораки ако се однесуваат на отстранување или намалување на болести;

5. Слики на лица во професионална медицинска облека или при изведување на лекарска професија или промет со лекови и

6. Списи или писмени податоци што наведуваат на тоа дека определени заболувања се третираат со храна.

Забраната од ставот 3 на овој член не се однесува на храната наменета за посебна нутритивна употреба.

Член 34

Се забранува означување на храната за исхрана на доенчињата до шест месечна возраст и мали деца до дванаесет - месечна возраст да содржи текст, фотографии, цртежи или други графички прикази што на било кој начин го обесхрабруваат доењето, освен за илустрација на методите за подготвување на храната, како и термини: - хуманизирано, - материализирано или слични термини.

Се забранува рекламирање на млека и друга храна наменета за доенчиња до шест месечна возраст, шишиња и цуцли и цуцли лажалки, како и на друга храна што штетно влијае на доењето.

Се забранува производителите и трговците да даваат информации за јавноста за храната и предметите од ставовите 1 и 2 на овој член.

Начинот и содржината на известувањето за храната од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за здравство.

Член 35

Рекламирање на тутунски производи, како и нивни заштитни знаци може да се врши само на местата на нивната продажба.

Член 36

Производителите на тутунските производи се должни на оригиналното пакување да истакнат предупредување за штетноста на тие производи по здравјето на луѓето, како и дозволените нивоа на катран и никотин во тутунските производи.

Министерот за здравство поблиску ги пропишува содржината на предупредувањето за штетноста, како и дозволените нивоа на катран и никотин.

Член 37

Рекламирање на алкохолни пијалаци, како и нивни заштитни знаци, може да се врши само на местата на нивната продажба.

XI. Контрола на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната

Член 38

Надзор над спроведувањето на овој закон врши Министерството за здравство.

Контрола на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната се врши во сите фази на производството и прометот.

Контролата од ставот 2 на овој член ја врши Дирекцијата, преку инспектори за храна.

Инспекцискиот надзор над храната од животинско потекло ја врши Управата за ветеринарство во согласност со прописите за ветеринарно здравство и општите барања пропишани со овој закон.

Член 39

Инспекцискиот надзор на производството и прометот на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната се врши во сите фази на производството и прометот, а особено ги опфаќа:

1. Суровините, адитивите, помошните технолошки средства и сите други супстанции што се употребуваат во производството;

2. Полупроизводи или готова храна, без оглед каде се произведени или за кој пазар се наменети;

3. Производи и материјали што можат да дојдат во контакт со храната;

4. Постапките и средствата за чистењето, дезинфекцијата, дезинсекција и дератизацијата;

5. Состојбата и користењето на локациите, објектите, просториите, канцелариите, околината на постројката, превозните средства, машинските уреди и опремата во сите фази на производството и прометот;

6. Технолошките процеси за производство на храна;

7. Пакувањето, означувањето, информирањето и рекламирањето, како и презентацијата на храна и производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната;

8. Системот на процена на ризиците на критичните контролни точки во производството и прометот што го врши производителот или трговецот на храна;

9. Методите и начините за конзервирање на храна и

10. Хигиената и здравствената состојба на лицата кои директно или индиректно доаѓаат во контакт со материјалите и храната.

Член 40

Инспекцискиот надзор се врши редовно, системски согласно со утврден план, како и во случај на сомнеж.

Инспекцискиот надзор се врши без претходна најава.

При вршење на инспекцискиот надзор, инспекторот по правило кај секој одделен случај ги селектира фазата или фазите кои се сметаат за најсоодветни за вршење на надзорот.

Член 41

Инспекцискиот надзор од членот 39 на овој закон опфаќа една или повеќе од следниве инспекциски постапки:

1. Општа проверка на податоците за производителот и трговецот;
2. Земање на мостри заради лабораториски анализи и испитувања;
3. Контрола на хигиената на персоналот;
4. Проверка на документацијата;
5. Проверка и контрола на системите за верификација што ги применуваат производителите и трговците и резултатите добиени од нив и
6. Проверка и контрола на вредностите регистрирани со мерни инструменти на производителот и трговецот, како и проверка и контрола со мерни инструменти на инспекторот.

При вршењето на надзорот производителот и трговецот на храна се должни да им овозможат на инспекторите и контакти со одговорните лица и вработените.

Член 42

Инспекторот своето службено својство го докажува со легитимација.

Формата и содржината, како и начинот на издавањето и одземањето на легитимацијата го пропишува министерот за здравство.

Член 43

За инспектор може да биде назначено лице кое покрај општите услови пропишани со прописите за државни службеници ги исполнува и следниве услови: да има завршено високо образование од областа на медицината, ветерината, биологијата, технологијата на храна како и работно искуство од најмалку 3 години во соодветната струка.

Член 44

Инспекторот во вршењето на надзорот има право и должност да:

1. Бара информации и оригинални документи кои се однесуваат на производството и прометот на увид, а за формирање на сопственото досие за надзор и копие од документите;
2. Врши увид на лице место кај производителите и трговците на храна;
3. Зема бесплатни мостри за лабораториски анализи и испитувања;
4. Нареди мерки за отстранување на утврдени недостатоци;
5. Забрани употреба на објекти и опрема за производство и промет или дел од нив во случаи на непочитување на стандардите и барањата од

овој закон и прописите донесени врз основа на него;

6. Забрани производство и промет на храна што претставува ризик по здравјето на луѓето;

7. Нареди уништување или уништи храна што не е безбедна;

8. Поведе прекршочни и кривични постапки во случај на сторен прекршок или кривично дело според одредбите на овој или друг закон и

9. Преземе и други мерки за заштита на здравјето на луѓето од ризикот од небезбедна храна.

По исклучок од ставот 1 точка 7. на овој член, по барање на производителот, односно трговецот на храна, инспекторот може да одобри употреба на храна за други намени во согласност со мислење на стручна институција.

Член 45

Инспекторот е должен да ги чува како деловна тајна сите факти и податоци што ќе ги дознае во текот на вршењето на инспекцискиот надзор, а кои се доверливи или претставуваат тајна во однос на интересот на производителите и трговците на храна.

Во случај на повреда на одредбата од ставот 1 на овој член, инспекторот одговара за повреда на службено овластување во согласност со закон.

Член 46

Инспекторот со решение ги определува мерките за кои е овластен, согласно со прописите за општата управна постапка, освен кога е тоа поинаку определено со овој закон.

Производителите и трговците на храна се должни да ги извршат мерките содржани во решението на инспекторот.

Жалбата по решението не го одлага неговото извршување.

По жалбата против решението на инспекторот во втор степен решава министерот за здравство.

Член 47

Во случај кога ќе утврдуваат постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, инспекторите издаваат усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци, која записнички се констатира.

Во случаите од ставот 1 на овој член, инспекторите донесуваат писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

Член 48

Производителите и трговците на храна должни се да овозможат непречено вршење на инспекцискиот надзор како и да даваат вистинити и точни податоци, информации, мостри и други материјали на барање на инспекторот, без надоместок.

Член 49

Начинот на вршење на инспекцискиот надзор и начините на земањето мостри поблиску го пропишува министерот за здравство.

Член 50

Испитувањата и анализите на храна и предметите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната ги вршат акредитирани лаборатории, врз основа на овластување издадено од министерот за здравство.

Акредитацијата на лабораториите од ставот 1 на овој член, се врши во согласност со прописите за акредитација.

Член 51

Трошоците на постапките за лабораториските испитувања и анализи ги поднесува производителот, односно трговецот на храна.

Член 52

Производителот, односно трговецот има право да бара друго мислење за безбедноста на храната од која е земена мостра во рамките на инспекциската постапка, од акредитирана лабораторија.

XII. Казнени одредби

Член 53

Со парична казна од 80.000 до 240.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1. Не ги исполни условите за безбедност на храната од членот 5 став 1 на овој закон;
2. Не обезбеди лабораториска контрола на безбедноста на храната (член 5 став 3);
3. Произведе или пушти во промет небезбедна храна (член 6);
4. Произведува и пушта во промет храна што не е во согласност со барањата утврдени во Македонскиот кодекс на храна;
5. Произведува или става во промет храна и производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната што можат да бидат штетни по здравјето на луѓето (член 9);
6. Почне со работа пред да ги исполни условите пропишани со членот 12 на овој закон;
7. Во производството на храна користи суровини, адитиви, помошни технолошки средства, материјал за пакување на храната и средства за хигиена кои не ги исполнуваат пропишаните услови (член 13);
8. Произведува храна за посебна нутритивна потреба, храна што се произведува со иновирани технологии и храна што се третира со јонизирачко зрачење без претходно одобрение (членови 15 и 16);
9. Врши промет со храна спротивно на членот 19 на овој закон;
10. Врши промет на храна во подвижни објекти (член 22);
11. Става во промет преработена храна спротивно на членот 23 на

овој закон;

12. Увезува храна што не е во согласност со одредбите на овој закон (член 24);

13. Во производството и прометот за храна не го применува системот на процена на ризикот на критичните контролни точки (член 26);

14. Внесе или врши промет на храна или производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната од увоз без претходно извршена службена контрола или без одобрение на инспектор (членови 27 и 28);

15. Користи производи и материјали за пакување што претставуваат ризик за здравјето на луѓето (член 29 став 2);

16. Означува, или рекламира и/или дава информации за храната наменета за доенчиња и мали деца спротивно на членот 34 на овој закон и

17. Не овозможи непречено вршење на инспекцискиот надзор и не дава вистинити и точни податоци, информации, мостри и други материјали на барање на инспекторот (член 48).

За дејствијата од ставот 1 на овој член, покрај паричната казна, на правното лице ќе му се изрече и мерка на безбедност - забрана на вршење дејноста во траење од три месеци до една година.

За дејствијата од ставот 1 на овој член, ќе се казни за прекршок и одговорното лице во правното лице со парична казна од 15.000 до 45.000 денари и ќе се изрече мерка на безбедност - забрана за вршење на одговорна должност во траење од три месеци до една година.

Член 54

Со парична казна од 40.000 до 120.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1. Не ги наведе безбедносните карактеристики на храната во производната спецификација (член 5 став 2);

2. Овозможи во процесот на производството да работат лица кои не ги исполнуваат условите од членот 14 на овој закон;

3. Врши транспорт на храна со превозни средства што не ги исполнуваат пропишаните услови (член 20);

4. Не врши редовна контрола на условите за складирање и на нивното влијание врз безбедноста на храната (член 21);

5. Овозможи во прометот со храна да работат лица кои не ги исполнуваат условите од членот 25 на овој закон;

6. Произведува или користи материјали за пакување што не можат повторно да се користат или рециклираат или не можат еколошки да се депонираат (член 29 став 3);

7. Не ја пакува храната на начин пропишан со членот 30 на овој закон;

8. Означи пакување на храна наменето за ставање во промет на начин спротивен на членот 31 став 2 ;

9. Не ја означи храната согласно со членот 32 на овој закон;

10. Означува или рекламира храна спротивно на членот 33 ставови 1 и 3 на овој закон;

11. Рекламира тутунски производи и/или нивни заштитни знаци (член 35);

12. На оригиналното пакување не истакне предупредување за штетноста на тутунскиот производ по здравјето на луѓето и/или не ги означат дозволените нивоа на катран и никотин (член 36);

13. Рекламира алкохолни пијалаци и нивни заштитни знаци спротивно на членот 37 на овој закон и

14. Не му овозможи на инспекторот контакт со одговорните лица и вработените при вршењето на надзорот (член 41 став 2).

За дејствијата од ставот 1 на овој член, покрај паричната казна, на правното лице ќе му се изрече и мерка на безбедност - забрана за вршење на дејноста во траење од три месеци до една година.

За дејствијата од ставот 1 на овој член ќе се казни за прекршок одговорното лице во правното лице со парична казна од 10.000 до 30.000 денари и ќе се изрече мерка на безбедност - забрана за вршење на одговорна должност во траење од три месеци до една година.

XIII. Преодни и завршни одредби

Член 55

Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Државниот пазарен инспекторат продолжуваат да ги вршат работите на инспекцискиот надзор над прехранбените производи и предметите за општа употреба до отпочнување на вршење на инспекцискиот надзор од страна на Дирекцијата согласно со овој закон.

Член 56

Производителите и трговците со храна должни се своето работење да го усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Производителите од ставот 1 на овој член, должни се во рок од еден месец од денот на истекот на рокот од ставот 1 на овој член да поднесат пријава до Дирекцијата.

Член 57

Производителите на храна за посебна нутритивна употреба, храна произведена со иновирани технологии и храна што се третира со јонизирачко зрачење, должни се во рок од девет месеци од влегувањето во сила на овој закон да поднесат барање до Дирекцијата за издавање на одобрение за производство на соодветниот вид на храна.

Член 58

Постапките за увоз на храна и материјалите и предметите што доаѓаат во контакт со храна кои се во тек на денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжат според одредбите на прописите што биле во сила на денот на поднесувањето на барањето за увоз, освен ако овој закон не е поповолен за нив.

Член 59

До акредитирањето согласно со прописите за акредитација, испитувањата и анализите на храната и производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната, ќе ги вршат постојните овластени лаборатории.

Член 60

Дирекцијата почнува со работа со денот на именувањето на директорот.

Владата на Република Македонија во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе го именува директорот на Дирекцијата.

Директорот на Дирекцијата ќе го донесе актот за организација и систематизација на работните места најдоцна во рок од три месеци од денот на неговото именување.

Постојните инспектори Дирекцијата ги презема во рок од три месеци по донесувањето на актите од ставот 3 на овој член.

Член 61

Министерот ќе ги донесе општите акти предвидени со овој закон најдоцна во рок од една година од влегувањето во сила на овој закон.

До донесувањето на општите акти од ставот 1 на овој член, ќе се применуваат постојните прописи, ако не се во спротивност со одредбите на овој закон.

Член 62

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од Законот за здравствена исправност на животните намирници и предметите за општа употреба ("Службен лист на СФРЈ" број 53/91 и "Службен весник на Република Македонија" број 15/95) што се однесуваат на животните намирници, садови, прибор, постројки и уреди за производството и промет на животните намирници и предмети кои доаѓаат во допир со животните намирници, како и амбалажата за животните намирници, тутунот, тутунските преработки и приборот за пушење и Законот за здравствениот надзор над прехранбените продукти и над предметите за општа употреба ("Службен весник на СРМ" број 29/73 и 37/86 и "Службен весник на Република Македонија" број 15/95).

Со отпочнувањето на вршење на инспекцискиот надзор од страна на Дирекцијата, согласно со одредбите на овој закон престануваат да се применуваат одредбите од Законот за санитарната и здравствената инспекција ("Службен весник на Република Македонија" број 19/95), Законот за трговија, Законот за контрола на квалитет на земјоделските и прехранбените производи во надворешно- трговскиот промет ("Службен весник на Република Македонија" број 5/96), Законот за пазарната инспекција ("Службен весник на Република Македонија" број 35/97 и 23/99), што се однесуваат на инспекцискиот надзор на прехранбените производи.

Член 63

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.